

կան գործարանների, պէտք է խելոյն և եթ բժշկուել, Խօտիւ պէտք է խոյս տալ այնպիսի ջուր գործ գնելուց, որ կարող է ապականուած լինել մարդու կղկղանքով. կասկածաւոր է ջուրը այն հորերի, որոնք խոր չեն և ուր հաւաքուածն անմիջապէս սուղուած ջրերը. ճահիճների, լճերի, առուների և գետերի ջրերը և ուր հաւաքուածն կեղտոտ ջրեր՝ նոյնպէս անվտանգ չեն: Մանաւանդ վտանգաւոր է այն ջուրը, որը որ և իցէ կերպիւ ապականուած է խօլերով հիւանդի կղկղանքից: Հարկաւոր է ուշ դարձնել որ ամանների և կեղտոտ շորերի լուացած ջուրը չընկնի ջրհորների և առուների մէջ, նաեւ մօտիկ չըթափուի: Եթէ ապահով անվտանգ ջուր չէ կարելի գտնել, այն ժամանակ լաւ է գործ գնել եռեկած ջուր. վերջինս պէտք է հովացնել ծածկած ամանի մէջ, որպէս զի գրեթէ բոլոր ջրնի մէջը: Զրի վերայ ասածները վերաբերուած ոչ միայն խմելու ջրին, այլ ինչ որ տան մէջ գործ է գնվում: Խօլերով հիւանդի հետ հաղորդութիւն չըպէտք է ունենալ. նորան պէտք է հեռացնել մի առանձին տեղ. և պէտք է իննամուկն առանձին մարդիկներով. խօլերով հիւանդի շորերը և այլ իրեղէնները եթէ չէ կարելի վարակազուրկ անել հինգ տոկոս կարքօլի թթու ունեցող ջրով լաւ է ջրի մէջ եռ տալ կամ այրել:

Բոց ամենագլխաւոր նախազգուշութիւնն է մաքուր օդը. ուստի հարկաւոր է պատուհանները և դռները միշտ բաց պահել, որպէս զի ապականուած օդը կարողութիւն չունենայ թանձրանալու: Վերոյ ասածները եթէ կատարուի՝ չէ կարելի հիւանդանալ:

ԲԺ. Մ. 2.

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐԱՐԷ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ.

Կը յուսամ թէ հրատարակած էք իմ նախորդ նամակը, որոյ մէջ առաջին անգամն լինելով կը դրուատէի վանեցիները իրենց այն մի քանի քայլերի մասին՝ որք գէպի ընդհանուր համակրութիւն կառաջնորդեն զիրենք: Այդպիսի մի նոր ցոյց՝ որ կը նորոգէ սիրտերը, զգացումները, և գաղափարը՝ պատրանք չէ, և ես չեմ կըրնար խաբել զիս կամ ուրիշները: Ստուգիւ այս վերջին ամիսների մէջ մի քանի զօրաւոր առիթներ,

կարծես առանձնական զօրութիւնովմը, իրարու միացուցին սիրտերը, զգացումները և գաղափարը։ Այս վիճակը մի քիչ միտմարական է, ղի մի քիչ առաջ (10-20 տարի, մեր օրով գոնեա) ընդհանուր համակրութիւն ըսուած բանը՝ վանեցիկների համար բոլորովին նորանշան էր, կամ գրեթէ չկար։

Եթէ մտնէիր Աւնի ժողովուրդականութիւն կազմող ամէն մէկ կոմիտէ, ոչինչ չէիր գտներ, եթէ ոչ մի հայուածք՝ որ բոլորովին պաղ արիւնով կրնկատէր զքեզ, մի զգացում՝ որ կարհամարհէր հետաքրքրութիւնդ, մի սիրտ՝ որ ընկերհաշտական գաղափարներդ կանգունէր, մի միտք որ տեղի կտար ամուլ սերմերին. որի կռուիք՝ համազգային արիւնով կրներկէր, և որի լեզուն՝ եղբայրը կամ հայր թշնամանելով կը պարծենար։ Սակայն պէտք է խոստովանել որ մի միայն Աւնը չէր որ ունէր այսօրինակ կեղտոտութիւն մը...

Ժամանակը հասած է ամէնքը ամէնքի համար պատրաստել, ըսած է Փարիզի հռչակաւոր բանաստեղծն, Այսպիսի մի նպատակակէտի վրայ թեւակոխելու համար, ուրեմն բաւական չէ լոկ համակրութիւնով մը գոհ լինել, որ կրնայ խախտուել. բաւական չէ որ միմիայն ազդեցիկ կռաւմարիչներն ժողովուրդը առաջնորդեն, այլ հարկէ որ ժողովուրդը օգնէ նոցա, աջակցի, սիրէ, ընկերհաշտական զգացումներով մէկզմէկը գրկախառնեն, ընդհանուր ջերմեռանդութիւնովմը տոգորուին, և շարժուին հաճելի լինել այն գերմարդկային զօրութեան, որի ձեռքով հասարակէս կը պսակուին Յիսուսի խաչին և Ազգ. վերակենդանութեան խաչակիրներն, Խաչը կրելն՝ որի առաջին օրինակն եղաւ Յիսուս, խիստ հեշտ է, զայն լքանելն միայն հակառակ է կրօնային և ազգային զգացումներին։

Գեռ շատ բան կայ, որոց մէջ պէտք է առաջ դիմեն վանեցիկներն միակողմանի առաջդիմութիւն՝ մեզ համար չբանար այն ասպարէզը, զոր ունին արդի եւրոպացիներ, Բաւական չէ որ մեր հինաւուրց միօրինակութենէն մի բան փոխեմք, և ընդհանուր տեսակետով հրապարակելնեմք, իրր թէ ամէն բան փոխած եմք։ Ծիծաղելի է այս, և երբ այսպէս դատեմք, մեր սահմանէն դուրս քայլմը անդին չեմք երթար, և մեր գաղափարը կը սահմանափակեմք այն գաղղիացիին պէս որ, ցեցակեր կախաղանի մը տեղ քարկերտ կախաղան մը ունենալն՝ առաջդիմական է։ Կըսէր, և բաղդաւոր կը համարէր ինչիւնք, և ամբողջ Գաղղիան։

Այլ բանի խօսք ալ Արարք էլէլէցոյ հիմարէն-լեւան առ-լի-:

Մայիս 27ն էր, Այն օրը տօնելի օրմ՝ էր վանեցիկների համար, Ամէն մարդ՝ երկու անձանօթ զօրութիւններով ելեքտրականացրած, պատրաստուած էր իւր կրկին պարտականութիւնները կատարելու փութալ, մին՝ կրօնային, իսկ միւսը՝ ազգային *)։ Առաջինը մարդկային՝ սիրտերէն

(*) Արարք եկեղեցու հիմնարկութիւն եւ Սահմ. տարեգարմն։

մինչև Աստուծոյ Աթոռը ձգուած երկայն շղթային վրայէն կառաջնորդէր հոգեպաշտին ջերմեռանդութիւնները դէպի Աստուած, իսկ վերջինը մարդկային սիրտերէն մինչև Հայաստանի սիրտը երկնցած շղթային վրայէն կառաջնորդէր հայրենասէրին զգացումներն դէպի Հայաստան... Կարելի է ըսել թէ այն օրը ամէն մարդ կրօնասէր էր և հայրենասէր, Կրօնասիրութիւնը՝ կանուխէն ծագած լինելով ամենքի սիրտերի մէջ, (արդէն կանուխէն սկսած էր եկեղեցւոյ, հիմնարկութեան արարողութիւնը) արշալոյսէն ի վեր երկու սեռէ հոծ հետաքրքիրներն՝ ամէն կողմերէ, նոյն իսկ շրջակայ գիւղերէն, սկսած էին խոնուել եկեղեցիի փլատակների վրայ, Հաւանական հաշուով 5000 կանյիւղ ասոնց թիւն, Ժամերգութեան սովորական արարողութիւններն աւարտելու մօտ լինելով՝ բարեպաշտ հետաքրքիրներն կսպասէին, Հիմնարկութեան արարողութիւնը սկսուի, Հետաքրքիրների մեծ մասն՝ նոյն իսկ պատերի, տանիքների վրայ, և դստիկոնների մէջ լցուած լինելով, և առաջին անգամ՝ տեսնելով այսպիսի հանդէս, յափշտակուած էր, Ըսելով չէ՛ ասել թէ ամենքը բարեբաղդ կը համարէին ինքզինքնին՝ արժանացած լինելով սոյն հանդիսին, որպէս թէ նմանէր նա ազգ-վերակենդանութեան մի նմանօրինակ հանդիսի:

Գեր. Առաջնորդ Սրբազանն՝ (Պօղոս Եպիսկոպոս) որի կրկնակրակցէին Գեր. Երեմիա Եպիսկոպոս Տ. Սարգիսեան և ուրիշ երեք Աղերներ. հանդիսին ուղղութիւնը կը վարէր, Թափօրը խիստ շքեղ էր, և արարողութիւններն թէ հետաքրքրական էին և թէ հրապուրիչ, Գեր. Առաջնորդի Սրբազան ներկայութիւնը, և ոչ թէ եկեղեցւոյ սովորութեան համեմատ զգեստաւորումը՝ որ երբեք չուայլ չէր, կազդէր ժողովրդի վրայ, Միևնոյն ժամանակ հանդիսատեսներէն մէկը չէիր գտնուի, որ երախտագիտական զգացումով մը չըխոստովանէր Նորա մեծ ազգեցութիւնը սոյն եկեղեցիի վերաշինութեան համար ստացած ընդարձակ հրամանագրի մասին:

Սոյն եկեղեցին վերաշինման հսկող մասնախումբն՝ Գեր. Սրբազանին այս մասին ունեցած մեծ արժանիքը յատուկ երախտագիտութեամբ գնահատելու համար մի թանկագին մատանի նուիրած է Նորին Սրբազանութեան, որը անհունապէս ուրախ կը գտնէ ինքզինքն, տեսնելով՝ թէ թաղ-խորհուրդին, և թէ ամբողջ ժողովուրդի համակրութիւնը դէպի ինքն, Ստուգիւ, խիստ գնահատելի է իւր հաշտարար ազդեցութիւնը, որի միջոցաւ ժողովուրդ բան մը չընկնայր, անձնուիրարար կաշիւատէ և կընուիրէ, Ենթադրէ իբր 2000 ոսկի կլորիկ գումար մը, որ գոյացած է թէ քարի թէ ծառերի և թէ զանազան նուիրատուութիւնների կողմանէ, Հիմնարկութեան հանդիսին գոյացած 70 ոսկի գումարն ալ հետ հաշուելով, Միևնոյն օրը ժամ 5 էն մինչև 9ը սովորական շքով կատարուեցաւ Սահմանադրութեան 24րդ տարեդարձն: